

Un tractat d'educació

Text > PAU LANAÓ

La imatge de la coberta és la d'un pati d'armes il·luminat per una finestra que ens situa a l'espai on antigament hi havia la capella, una de les darreres estances que visitaven els destinats al patíbul. A la plana tres, un acrílic de Joan Miró, *L'esperança del condemnat a mort III*, actua com el pròleg de la novel·la, escrita per un filòsof i expert en la història de l'educació, sobre la vida d'un altre pedagog, marcat com a enemic públic número u i assassinat per la inflexibilitat d'una classe social amenaçada per les noves idees i realitats que anaven en contra del poder etern de l'església i el terrenal dels patrons. Pere Solà i Gussinyer, l'autor de *Quadern de cel·la*, i Francesc Ferrer i Guàrdia, el protagonista desconegut del qual mai s'esmenta el nom, però que no pot escapar d'una realitat que l'ha fet culpable abans de ser jutjat, són crítics amb el sistema. El primer ha fet de la història de l'educació una eina, allò que deia Mandela que era l'arma més poderosa per canviar el món; el segon va recollir la tradició iniciada per Rousseau, contrària a l'autoritat i el catecisme religiós, i la va adaptar a l'anarquisme i el pensament lliure. Tan íntima és la relació del primer amb el segon, que Solà refà els darrers dies del pedagog anarquista i

fa un repàs estricte i sense estridències de la vida d'un activista que avui és reconegut com una de les figures del pensament europeu de començament del segle xx.

Mitjançant el recurs de la trobada d'un manuscrit en un mas, en aquest cas de Collserola, Solà fa caminar el lector des dels inicis del noi de Cal Boter fins al seu assassinat legal al fossar de Santa Amàlia de Montjuïc. Ho fa amb una prosa un pèl acadèmica i un plantejament empíric que intenta explicar els motius que van portar el fill d'una família catòlica, monàrquica i conservadora a combregar amb una cosmovisió antiautoritària i revolucionària. Solà se serveix de textos curts, alguns simples flaixos no tan sols per presentar la vida del protagonista, les seves pors, esperances o records, sinó també per fer un repàs de la situació social i política d'un temps convuls en el qual es modifiquen els paradigmes. Així, ens trobem que l'única persona que l'entén i li dona conversa és la monja de les filles de Maria, sor Maria Dolors Soler i Masdemunt, que li porta menjar i li explica que va fer d'infermera destinada a Cuba, on es va enamorar d'un coronel de Llambilles i va ser violada per soldats nord-americans a Las Colinas de San Juan. A la pàgina

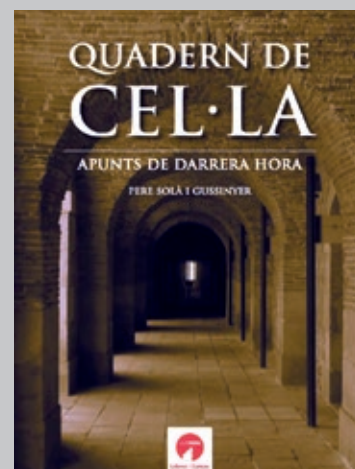
de món fan de mirall i de ressò del que l'autora vol explicar.

Per acabar, voldria destacar el fet que la presència de la dona, de la feminitat, és molt marcada a tot el poemari. El pròleg és escrit per la poeta Sònia Moll. Molts dels poemes van dedicats a dones. Les protagonistes dels poemes són dones. Montse Maestre dedica el poemari a les seves àvies «i a totes les dones sàvies i fortes que ens han precedit». Aquestes dones sàvies i fortes són el nucli del poemari.

Deia en començar que aquest poemari es pot llegir com una narració. I aquest és un dels aspectes que voldria ressaltar per acabar: la nitidesa dels versos i l'experimentació formal que

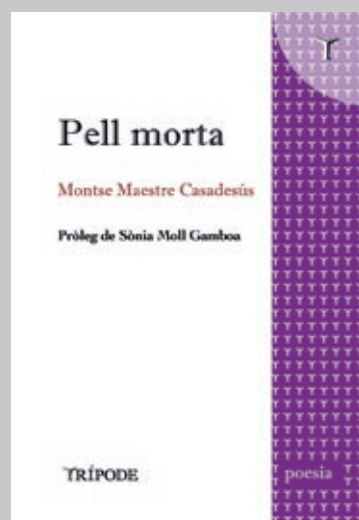
fan que el lector pugui seguir la història plantejada com un riu que flueix. Fixeu-vos en un dels primers poemes del recull, que es titula *L'últim desig*: «Vaig demanar-te que em besessis per última vegada | amb una súplica indomable que em traspuava per la pell, | amb l'afany de reanimar allò que no sabia que era mort, | un arrabassar-li a l'amor viscut una espurna de llum. | Però aquell bes va ser tan curt, tan abrupte i tan sord, | que va glaçar-me l'esperança als llavis».

Que visqui la poesia enmig de la voràgine de la narrativa, que visquin les editorials que la fan present i que veus poètiques com la de la Montse Maestre puguin ser llegides i sentides.

SOLÀ I GUSSINYER, Pere.
Quadern de cel·la. Barcelona:
Llop Roig, 2021. 352 p.

236 es pot llegir: «Actuar èticament en la vida quotidiana és una autèntica heroïcitat». La màxima defineix una obra que intenta ser una novel·la, però que en realitat és un tractat d'educació. Com recullen les darreres frases de Ferrer mentre espera els trets del piquet d'execució: «Al final no hi haurà més remei que instruir-se per canviar el món. Instruir-se en la veritat i en la justícia. En la fraternitat. La humanitat no es deixarà autodestruir». Solà, reconvertit en el notari que va acompanyar Ferrer i Guàrdia l'última nit, ha deixat clar que el noi de Cal Boter tenia raó, el seu missatge ha transcendit en el temps i ha esborrat els noms dels responsables de la seva mort.

MAESTRE, Montse. *Pell morta*.
Lleida: Editorial Trípod, 2022.
76 p.